

следних полутора лет «Планета М» нерегулярно появляется как специальный выпуск в «Intex-press». Среди причин прекращения самостоятельного выхода газеты называют финансовые проблемы, внутриредакционные разногласия, проблему нехватки кадров для специализированного издания.

Сегодня у издательства есть намерения возобновить самостоятельный выход «Планеты М». В сентябре 2006 года при редакции газеты «Intex-press» начала работу Школа юного журналиста (было набрано 2 группы по 30 слушателей), так что обновленная барановичская «молодежка» проблеме нехватки корреспондентских кадров испытывать, скорее всего, не будет.

Издание «Планеты М» в городе Барановичи в 2002–2005 гг. – первый в Беларуси опыт выпуска региональной молодежной газеты. Городская (региональная, областная) газета, как правило, оказывается ближе к читателю в буквальном смысле и зачастую заслуживает у него большее доверие. По этому пути в августе 2006 пошла и областная газета «Гродненская правда». Ее молодежное приложение «Ступени» стало самостоятельной газетой «Молодежный курьер», которая делает уверенные шаги по завоеванию такой сложной читательской аудитории, как современные подростки.

Вольга Самусевіч

КУЛЬТУРА МАЎЛЕННЯ ЖУРНАЛІСТА (на прыкладзе газеты “Лунінецкія навіны”)

Мова СМІ з’яўляецца найважнейшым фактарам фарміравання культуры маўлення. Журналіст не толькі выражае моўны густ эпохі, але і фарміруе яго. Маўленне журналіста – гэта ўзор, на які арыентуецца ў сваёй маўленчай дзейнасці чытач, асабліва чытач рэгіянальнай газеты. Аднак сёння ўсё больш даследчыкаў мовы сродкаў масавай інфармацыі звяртаюць увагу на зніжэнне маўленчай культуры журналіста, што праяўляецца ў граматычных парушэннях: “*Польская профессор – с памятью о Лунінецких корнях*” (19 мая 2006), “*Лёс матча вырашыў пенальці*” (12 мая 2006); парушэнні семантычнай спалучальнасці: “*Спыніць чараду злачынстваў*” (19 ліп. 2006), “*Спынім лік трагедыі*” (29 ліп. 2005), “*Захаваць багацце Палесся – справа неадкладная*” (16 чэрв. 2006); “*Вынікі птопу – несудзішальныя*” (1 чэрв. 2005).

Пракаментуем некалькі загаловаў: “*Сямейная дынастыя закладзе-*

на” (5 жнів. 2005) – Дынастыя можа быць толькі заснавана. “*Лепшае – пераняць, недахопы – ухіліць*” (14 крас. 2006) – Слова “ўхіліць” у беларускай літаратурнай мове няма. “*Наша медыцына – даказальная*” (20 мая 2005) – Даказальны – які можа быць даказаны (ТСБМ. С.166). У гэтым выпадку цяжка зразумець, што хоча даказаць аўтар артыкула. “*Напаўняльнасць – стопрацэнтная*” (20 ліп. 2005) – Можа і добры загаловак са станоўчай (аптымістычнай) канатацыяй, калі б у тэксце не ішла гаворка пра тое, што “Лунінецкі медвышварэзнік не пустуе ні дня”. “*Складаемья поспеху*” (14 студз. 2005) – Складаемья – у матэматыцы: велічыня (лік), якая складаецца з другой велічынёй (лікам) (ТСБМ. С. 602). У дадзеным загатоўку лепш выкарыстоўваць слова “складнікі”.

Рэгіянальныя СМІ наглядна адлюстроўваюць функцыянаванне роднай і рускай моў на тэрыторыі нашай краіны. Так і газета “Лунінецкія навіны” змяшчае амаль пароўну беларускамоўных і рускамоўных матэрыялаў. Аднак такая сітуацыя стварае відавочную небяспеку: інтэрфэрэнцыя становіцца пашыранай з’явай у рэгіянальных выданнях, праяўленне якой поруч з дыялектным уплывам зніжае маўленчую культуру. Да прыкладу, “*Драўніна будзе дзешавейшай*” (10 жнів. 2005).

У выніку зблытвання заканамернасцей рускай і беларускай моў узнікае тыповая для рэгіянальнай прэсы памылка – выкарыстанне элятыўных бяспрэфіксных форм з суфіксам *-ейш/-эйш*: “*Да мацнейшых не дацягнулі*” (14 кастр. 2005), “*Зробім сваё жыццё прыгажэйшым*” (21 мая 2004), “*Пацвердзілі тытул мацнейшых*” (14 крас. 2006); нетыповых для беларускай літаратурнай мовы форм дзеепрыметнікаў: “*Авэ Марыя*” – у *паяць пайшоўшых...*” “*Песнь Перамогі*” – у *славу жывых!*” (3 чэрв. 2005); ужыванне замест прыметнікаў прыслоўяў: “*Няма нічога даражэй...*” (14 студз. 2005).

Як у рэспубліканскім друку, так і рэгіянальным назіраецца тэндэнцыя да высокачастотнага выкарыстання назоўнікаў, што, на думку даследчыкаў, характэрна ў часы заняпаду творчага пошуку (Іўчанкаў В. Дыскусія беларускіх СМІ. Арганізацыя публіцыстычнага тэксту. Мн., 2003. С.177). Прэвалюванне назоўнікаў, па-першае, вынікуе шырокае распаўсюджанне адпаведных сінтаксічных канструкцый у загатоўках: “*Нашы прадпрыемальнікі – на вышыні*” (2 жнів. 2006), “*Ізноў – шаленства*” (19 мая 2006), “*За развядзенне кастоў – штрафы*” (12 мая 2006), “*Другія – у вобласці*”, “*На чыгуны – часовыя перабоі*” (21 кастр. 2005); “*Ачумелья ручкі*” – у *надзейных дарослых далонях*” (16 чэрв. 2006). Па-другое, дамінаванне назоўнікаў у публіцыстычным маўленні прыводзіць да ланцужковага на-

нізвання іх: *“Мы абавязаны (ветэранам)...магчымасці стваральнай працы на дабрабыт Радзімы”* (7 ліп. 2006). Па-трэцяе, імкненне журналістаў да “афіцыйнага” ўпарадкавання маўлення за кошт аддзяяслоўных назоўнікаў спараджае няўкладныя і незразумелыя маўленчыя формулы: *“Нам дапамагаюць у разліку на аддачу”* (14 крас. 2006).

У газетных матэрыялах часам ламаецца лагічная схема тэксту, парушаецца структура складанага сінтаксічнага цэлага, граматычная сувязь яго частак, што прыводзіць да дэкадзіравання тэксту і псіхалагічнага дыскамфорту атрымальніка інфармацыі. Да прыкладу, у артыкуле “Дом на Набярэжнай. У Лахве” (25 студз. 2005) чытаем: *“У старым доме без выгод на вуліцы Фабрычная ў Лунінцы пажылая жанчына глядзела тэлевізар і плакала. Паведамлялася пра трагічную гібель амерыканскага карабля “Чэленджэр”...Хутка Надзея Андрэеўна Крук стала жыхаркай горада Спрынгфілдс штата Масачусетс, дзе штогод адбываюцца жалобныя цырымоніі ў памяць пра настаўніцу географіі – адну з трагічна загінуўшых астранаўтаў. Прозвішча нашай зямлячкі стала Кларк, яна атрымала добраўпарадкаваную кватэру, пачала вучыць англійскую мову. Усё жыццё жанчына марыла вярнуцца на радзіму – у ЗША. Гэта стала магчымым 15 год таму”*.

Публіцыстычны тэкст не толькі ў значнай ступені прывучае чалавека да пэўнай манеры выкладу думкі, але кардынальна ўплывае на яго маўленча-мысліцельную культуру. Фарміраванне сапраўднай прафесійнай культуры магчыма пры ўмове пастаяннага самакантролю журналіста за сваім маўленнем.

Людмила Саенкова

НЕОБХОДИМА ЛИ ТЕМА КУЛЬТУРЫ В РЕГИОНАЛЬНОЙ ПРЕССЕ?

Этот вопрос может показаться риторическим, потому как изначально предполагается однозначно положительный ответ. Однако непосредственно журналистскую практику в области культуры трудно определить как положительную. Связано это с тем, что культура не попадает в перечень тех сфер, которые являются значимыми. Тема культуры, если и существует в нашей прессе, то исключительно на периферийном плане.

Основным понятием, определяющим значимость темы, является слово «важность». «Важно» – и есть основной критерий значимости. Культура,